TEMĂ-CHEIE[1]
Art. 2 din Protocolul nr. 1
Criterii și examene de admitere

(Ultima actualizare: 31.08.2026)

Introducere

Refuzul unui stat de a garanta accesul la o instituție de învățământ poate constitui o încălcare a dreptului la instruire (*Campbell și Cosans împotriva Regatului Unit*, 1982).

Totuși, Curtea recunoaște proporționalitatea anumitor restrângeri aduse dreptului de acces la instruire. Exercitarea dreptului la instruire poate face obiectul unor restrângeri acceptate implicit, având în vedere că acesta „impune, prin însăși natura sa, o reglementare din partea statului". Reglementările privind instituțiile de învățământ pot varia în timp și spațiu, printre altele, în funcție de nevoile și resursele comunității și de caracteristicile distinctive ale diferitelor niveluri de învățământ. În consecință, statele contractante beneficiază de o anumită marjă de apreciere în acest domeniu, însă decizia finală cu privire la respectarea cerințelor Convenției revine Curții (*Tarantino și alții împotriva Italiei*, 2013, pct. 44; *Kılıç împotriva Turciei* (dec.), 2019, pct. 24).

Principii extrase din jurisprudența actuală

Garanțiile prevăzute de art. 2 din Protocolul nr. 1 se aplică instituțiilor de învățământ superior existente [*Leyla Şahin împotriva Turciei* (MC), 2005, pct. 134-142; *Kılıç împotriva Turciei* (dec.), 2019, pct. 23].

Criterii de admitere (acces la universitate):

- Art. 2 din Protocolul nr. 1 permite limitarea admiterii în universități la persoanele care s-au înscris în mod corespunzător la examenul de admitere și l-au promovat [*Lukaci împotriva Rusiei* (dec.), 1999; *Tarantino și alții împotriva Italiei*, 2013, pct. 46].
- Atunci când reglementează accesul la universități sau școli de studii superioare, statele membre beneficiază de o largă marjă de apreciere în ceea ce privește calitățile pe care trebuie să le aibă candidații pentru a fi selectați cei care au capacitatea de a absolvi studiile superioare respective. Sistemul de selecție folosit nu trebuie să aducă atingere substanței înseși a dreptului la instruire, în caz contrar fiind încălcat art. 2 din Protocolul nr. 1 [*Altınay împotriva Turciei*, 2013, pct. 41; *Kılıç împotriva Turciei* (dec.), 2019, pct. 29], și nici să evalueze candidații în condiții incompatibile cu principiile egalității și echității, în caz contrar fiind încălcat art. 14 coroborat cu art. 2 din Protocolul nr. 1 (*Altınay împotriva Turciei*, 2013, pct. 41).
- Curtea a ținut seama de faptul că, în toate țările europene, exista tendința de a lărgi accesul la universitate, prin extinderea criteriilor de admitere la alte modalități decât diploma tradițională de absolvire a liceului și, în special, prin acceptarea „calificării profesionale de

[1] Întocmită de Grefă. Nu obligă Curtea.

Prezenta traducere este publicată cu acordul Consiliului Europei și al Curții Europene a Drepturilor Omului și reprezintă responsabilitatea exclusivă a Institutului European din România.

nivel înalt [...] ca fiind o pregătire adecvată pentru învățământul superior" (*Altınay împotriva Turciei*, 2013, pct. 43).

- Orice temei juridic pentru o largă marjă de apreciere care să permită anularea rezultatelor examenelor candidaților pe motivul imposibilității de a explica reușita acestora ar putea crea o asemenea incertitudine juridică încât ar fi incompatibilă cu statul de drept, unul dintre principiile fundamentale ale unei societăți democratice, consacrat în Convenție, sau ar putea aduce atingere substanței înseși a dreptului la instruire (*Mürsel Eren împotriva Turciei*, 2006, pct. 46). Candidații la examenul de admitere, care îndeplinesc condițiile de admitere la o universitate stabilite de legislație, au dreptul să fie admiși la universitatea respectivă (*ibid.*, pct. 48).

Examenul de admitere cu numerus clausus *(număr limitat de locuri):*

- Evaluarea candidaților prin intermediul unor teste relevante, pentru a identifica studenții cei mai merituoși, constituie o măsură proporțională, menită să asigure un nivel de educație minim și suficient în universități (*Tarantino și alții împotriva Italiei*, 2013, pct. 49). Curtea nu are competența de a se pronunța asupra conținutului sau a caracterului adecvat al testelor în cauză (*ibid.,* pct. 49).
- În ceea ce privește sistemul *numerus clausus*, considerentele privind resursele sunt în mod evident relevante și, fără îndoială, acceptabile. Acest lucru implică un drept de acces la instruire numai în măsura în care aceasta este disponibilă și în limitele relevante, limite care depind adesea de resursele necesare pentru funcționarea unor astfel de instituții, inclusiv, printre altele, de resursele umane, materiale și financiare, precum și de considerentele pe care le implică, cum ar fi calitatea unor astfel de resurse, în special în cazul universităților publice (*Tarantino și alții împotriva Italiei*, 2013, pct. 51). În ceea ce privește aplicarea sistemului *numerus clausus* în cazul universităților private, statul este îndreptățit să instituie reglementări riguroase în acest sector – în special în cazul domeniilor de studiu în care un nivel de educație minim și suficient este extrem de important – pentru a garanta că accesul la instituțiile de învățământ private nu este disponibil doar pe baza mijloacelor financiare ale candidaților, fără să se țină seama de calificările și aptitudinile acestora pentru profesia în cauză (*ibid*, pct. 52).
- Statul are dreptul să țină seama de nevoia societății pentru o anumită profesie ca bază pentru aplicarea sistemului *numerus clausus*. Întrucât formarea anumitor categorii specifice de profesioniști constituie o investiție enormă, este rezonabil ca statul să urmărească asimilarea pe piața muncii a fiecărui candidat admis (*Tarantino și alții împotriva Italiei*, 2013, pct. 56).

Exemple notabile

Criterii de admitere (acces la universitate):

- *X. împotriva Austriei*, Decizia Comisiei, 1973, privind stabilirea unei durate maxime pentru studiile universitare (art. 14 coroborat cu art. 2 din Protocolul nr. 1: inadmisibilă – în mod vădit nefondată);
- *X. împotriva Regatului Unit*, Decizia Comisiei, 1980, privind limitarea dreptului de acces la învățământul superior la studenții care atinseseră nivelul academic necesar pentru a beneficia cât mai mult de cursurile oferite (art. 2 din Protocolul nr. 1: inadmisibilă – în mod vădit nefondată);
- *Mürsel Eren împotriva Turciei*, 2006, privind anularea rezultatului pozitiv al unui candidat la examenul de admitere la universitate, având în vedere rezultatele mediocre obținute de acesta în anii precedenți. Decizia de anulare a rezultatelor sale, care a fost confirmată de

instanțe, nu avea niciun temei legal sau rațional și, prin urmare, a avut un caracter arbitrar (pct. 40-52, încălcarea art. 2 din Protocolul nr. 1);

- *Altınay împotriva Turciei*, 2013, 1) privind aplicarea unor coeficienți diferiți notelor obținute de absolvenții de licee profesionale și celor obținute de absolvenții de licee teoretice. (pct. 36-50, neîncălcarea art. 14 coroborat cu art. 2 din Protocolul nr. 1) și 2) privind introducerea, la câțiva ani după ce reclamantul a ales să urmeze cursurile unei instituții de învățământ profesional, a unor noi condiții de acces la universitate, fără adoptarea unor măsuri tranzitorii (pct. 51-61, încălcarea art. 14 coroborat cu art. 2 din Protocolul nr. 1);
- *Kılıç împotriva Turciei* (dec.), 2019, privind un sistem de admitere la universitate care acordă o importanță mai mare domeniului de studiu anterior al unui student (pct. 26-34, art. 2 din Protocolul nr. 1: inadmisibilă – în mod vădit nefondată).

Examenul de admitere cu numerus clausus *(număr limitat de locuri):*

- *Tarantino și alții împotriva Italiei*, 2013, cu privire la examenul de admitere cu *numerus clausus* pentru admiterea la studii universitare de medicină și stomatologie, atât în sectorul public, cât și în cel privat (pct. 47-59, neîncălcarea art. 2 din Protocolul nr. 1).

Recapitularea principiilor generale

- Pentru o recapitulare a principiilor generale care decurg din art. 2 din Protocolul nr. 1, a se vedea *Tarantino și alții împotriva Italiei*, 2013 (pct. 43-46).

Trimiteri suplimentare

Ghiduri privind jurisprudența:

- Ghid privind art. 2 din Protocolul nr. 1 – Dreptul la instruire

Alte teme-cheie:

- Discriminarea în ceea ce privește accesul la educație

PRINCIPALELE TRIMITERI JURISPRUDENȚIALE

Hotărâri de principiu:

- *Campbell și Cosans împotriva Regatului Unit*, nr. 7511/76 și 7743/76, 25 februarie 1982, Seria A nr. 48 (încălcarea art. 2 din Protocolul nr. 1);
- *Tarantino și alții împotriva Italiei*, nr. 25851/09 și alte 2, CEDO 2013 (neîncălcarea art. 2 din Protocolul nr. 1).

Alte cauze care intră sub incidența art. 2 din Protocolul nr. 1:

- *X. împotriva Austriei*, nr. 5492/72, Decizia Comisiei din 16 iulie 1973 (art. 14 coroborat cu art. 2 din Protocolul nr. 1: inadmisibilă – în mod vădit nefondată);
- *X. împotriva Regatului Unit*, nr. 8844/80, Decizia Comisiei din 9 decembrie 1980, Decizii și rapoarte 23 (art. 14 coroborat cu art. 2 din Protocolul nr. 1:–inadmisibilă – în mod vădit nefondată);
- *Lukaci împotriva Rusiei* (dec.), nr. 48041/99, 16 noiembrie 1999 (art. 2 din Protocolul nr. 1: inadmisibilă – în mod vădit nefondată);
- *Leyla Şahin împotriva Turciei* (MC), nr. 44774/98, CEDO 2005-XI (neîncălcarea art. 2 din Protocolul nr. 1);
- *Mürsel Eren împotriva Turciei*, nr. 60856/00, CEDO 2006-II (încălcarea art. 2 din Protocolul nr. 1);
- *Altınay împotriva Turciei*, nr. 37222/04, 9 iulie 2013 (neîncălcarea art. 14 coroborat cu art. 2 din Protocolul nr. 1 în ceea ce privește capătul de cerere privind discriminarea legată de accesul reclamantului la învățământul superior din cauza introducerii unui coeficient de ponderare pentru calculul mediei de admitere care era în defavoarea absolvenților de licee profesionale în raport cu absolvenții de licee teoretice; încălcarea art. 14 coroborat cu art. 2 din Protocolul nr. 1 în ceea ce privește capătul de cerere privind caracterul imprevizibil al modificărilor aduse regulilor de acces la universitate, la câțiva ani după ce reclamantul își alesese viitorul parcurs educațional, în absența oricărei măsuri tranzitorii aplicabile în cazul său);
- *Kılıç împotriva Turciei* (dec.), nr. 29601/05, 5 martie 2019 (art. 2 din Protocolul nr. 1: inadmisibilă – în mod vădit nefondată).